

Nerešena vprašanja v zvezi s poukom sociologije in "uvoda v družbene vede" na univerzi ter višjih in visokih šolah v Ljubljani

1. Prvi ukrepi za izboljšanje pouka sociologije so že bili napravljani v preteklih nekaj letih; zlasti v zvezi s pobudo Društva sociologov Slovenije za reorganizacijo študija, ki naj bi privedla do osredotočenja socioloških dejavnosti v eni ustanovi. S pravno ureditvijo, ki je določila osnovanje Visoke šole za sociologijo, politične vede in novinarstvo so bile podane organizacijske osnove za potrebno kompleksno reševanje problematike sociologije in pouka "Uvoda v družbene vede". Dejansko pa je ta ukrep vendarle ostal še predvsem v fazi formalnega značaja. Njemu dosedaj še ni ničesar sledilo, kar bi tudi materialno omogočilo, da bi se sociologija v novem institucionalnem okviru sploh lahko formirala. Z drugimi besedami povedano: sociologija še vedno obstaja le v toliko, v kolikor se prislanja na nekatere sorodne študijske usmeritve, katerim – bolj ali manj obrobno – nudi pouk iz obče sociologije in še nekaj redkih drugih področij.
2. Niti v okviru sociološkega oddelka Filozofske fakultete, niti v okviru sedanje Visoke šole za sociologijo, politične vede in novinarstvo do danes še ni bilo podanih možnosti, da bi vzpostavili pouk iz socioloških disciplin brez katerih si sicer ne moremo zamišljati celovitega in sistematičnega študija sociologije. Praktično to predvsem pomeni, da vse do danes še nismo omogočili usposobitev oziroma nastavitve potrebnega, minimalnega števila strokovnjakov, ki bi prevzeli odgovornost in pobudo za razvoj številnih vej sociologije in seveda tudi pouk tako v okviru matičnega oddelka, torej pouka za sociologe, kot tudi v okviru številnih drugih šol in fakultet Ljubljanske univerze.
3. Posledice takšnega stanja so očitne na številnih področjih. Ker nismo formirali in okrepili skupine sociologov, ki bi kot matično izhodišče lahko igrali vlogo pobudnika in usmerjevalca v razvoju sociologije in v procesih prenašanja znanja na mlajše generacije, se danes srečujemo z izrednimi problemi, ki jih lahko v celoti brez pretiravanja označimo kot – kritično stanje na področju pouka sociologije. Izredno številne primere bi lahko našli kot ilustracijo tega kritičnega stanja. Na tem mestu naj se vendarle omejimo samo na to, da opozorimo na nekaj področij, kjer so ta vprašanja danes najbolj zaostrena. Očitno pri tem ne gre le za ozko strokovno vprašanje samih sociologov. Če upoštevamo problematiko, ki se kaže v zvezi s poukom sociologije na gimnazijah oz. srednjih šolah, je že pri tem jasno, da predvsem manjka znanstvenega in strokovnega usmerjanja na ravni Republike, pa bodisi da gre za vsebino, bodisi za metodiko pouka. Ker takšnega usmerjanja do danes ni bilo – kar z drugimi besedami v bistvu spet pomeni, da ni bilo ljudi, ki bi to opravljali – smo prišli v situacijo, ko je sociologija postala eden od najbolj problematičnih predmetov pri pouku v gimnazijah, tako za profesorje kot za dijake. (O teh vprašanjih pripravlja Društvo sociologov Slovenije v povezavi s Katedro za sociologijo in filozofijo pri VŠSPVN posebno poročilo oz. analizo.)
 Drugi sklop nerešenih vprašanj zadeva pouk sociologije oz. različnih socioloških disciplin na raznih fakultetah ter visokih in višjih šolah. Sociologija namreč ne zadeva le specialno sociološki študij za sociologe, temveč se kot priznana potreba pojavlja za, praktično, skorajda vsako študijsko usmeritev na visokošolski ravni sploh. V tem pogledu smo torej postavljeni pred dokaj vzpodbudno potencialno razmerje: tako kot sociologija lahko odpira nove vidike, nove zorne kote številnim družbenim in prirodoslovnim študijskim usmeritvam, jih bogati in dopolnjuje, ne da bi se jim vsiljevala kot nekaj tujega; tako po drugi strani različne prirodoslovne in humanistične študijske usmeritve same stimulirajo razvoj sociologije, s tem da ji postavljajo nova vprašanja in vse večje zahteve po razvoju socioloških preučevanj, ki so prvenstveno koristna tako za njih kot za sociologe. (Posebno poročilo o potrebnih in smiselnih povezavah posameznih socioloških disciplin z drugimi strokami, kot npr. ekonomijo, filozofijo, zgodovino, tehniko, arhitekturo, agronomijo, medicino, pedagogiko idr. glej posebej).

4. Že navedena področja kot tudi še številna druga (npr. problem formiranja potrebnih raziskovalnih kadrov, ki nimajo možnosti da bi si pridobili vse bolj zahtevane znanstvene kvalifikacije zaradi neurejenosti, pomanjkanja sredstev in kadrov, ki bi prevzeli pouk na III. stopnji; številne druge potrebe v zvezi z rednim poukom za sociologe, politologe in novinarje itd.) nas opozarjajo, da zahtevnih vprašanj, ki jih neuspešno rešujemo že skorajda celo desetletje in ki prizadevajo na tisoče študentov, ne bomo mogli niti v prihodnjih letih odločno reševati, v kolikor ne okrepmo matične katedre za sociologijo. Prepričani smo, da je ravno sociologija značilno področje, na katerem bi uresničenje zamisli o matičnih katedrah v okviru visokošolskega pouka in prepletanja različnih znanstvenih disciplin, zagotovilo največjo medsebojno stimulacijo in koordinacijo, vzporedno z okrepitevijo kolektiva, ki bi predstavljal jedro nadaljnega razvoja na tem področju, zagotovila znanstveno kritiko in usmerjanje pedagoških procesov, Takšna smer reševanja bi obenem sploh omogočila formiranje nekaterih posebnih socioloških disciplin, oziroma bi omogočila večjo izkoriščenost kadrov, ki bi ob vzporednem angažiranju na večjih fakultetah prav z lahkoto opravičili potrebna materialna sredstva (ob omejevanju samo na študijske potrebe pouka za sociologe, pa bi bili le delno angažirani oz. sploh ne bi mogli delovati). Študijske smeri, ki bi jih torej le težko uvedli le za potrebe sociologov zaradi majhnega števila ur, bi torej v povezavi z drugimi fakultetami ter višjimi in visokimi šolami lahko zelo hitro zaživele.

dr. Zdravko Mlinar
Ljubljana, 16. decembra 1968